

КОРОТАЄВА Ольга Володимирівна,
аспірантка,
Запорізький національний університет
ТАРАНЕНКО Олеся Олександрівна,
студентка,
Запорізький національний університет
Україна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РОЗВИТКУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Цифровізація є важливим фактором сучасності та напрямком розвитку світової економіки. Вона впливає на всі сторони суспільного життя, і визначає місце кожної країни у світі. Роль держави у розвитку цифрової економіки є дуже важлива. З одного боку, це запровадження та посилення норм, принципу співіснування елементів цифрової економіки з існуючими. З іншого – у використанні державою інформаційних технологій при наданні послуг в онлайн-торгівлі.

Проблемні питання цифровізації економіки України досліджували науковці: Бехтер І.М., Дашко І.М., Череп О.Г.¹, Воронкова В.Г., Череп О.Г., Череп А.В.², Калюжна Ю.В.³. Але не вирішеними залишаються питання щодо визначення ролі держави в розвитку цифровізації економіки України.

- 1 Череп О. Г., Дашко І. М., Бехтер І. М. Проблеми та основні напрямки формування системи захисту цифровізації економіки України. Theoretical and practical aspects of modern scientific research/ «Актуальні тенденції розвитку науки і практики. Випуск 2». Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S.Tabachnikov. Volume 2. Sherman OAKS. California. GS Publishing service. 2022. P. 50-57. URL : <https://doi.org/10.51587/9781-7364-13364-2022-007>. URL: <https://www.eo.kiev.ua/ua/content/148> ; Cherep Oleksandr, Dashko Iryna, Bexhter, Liliya, Pidlisnyy Roman. Прискорення цифровізації та COVID-19: ретроспективний огляд та вплив на створення нових робочих місць. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2023. № 4. URL : <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-4-8825>. URL : <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2023/4/8825>; Advantages and challenges of digitalization of the Ukrainian economy. Західноукраїнський національний університет. 2024, № 1 (31). С. 131-136.; Advantages and challenges of digitalization of the Ukrainian economy. Західноукраїнський національний університет. 2024, № 1 (31). С. 131-136. URL: <http://ujae.org.ua/problemni-pytannya-v-byudzhethnij-sys-temi-ukrayiny/>
- 2 Череп А. В., Воронкова В. Г., Череп О. Г. Концепція блокчейн-економіки як економіки нового типу в умовах цифровізації. Modern scientific strategies of development". "Сучасні наукові стратегії розвитку". Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing. Services, 2022. С. 54- 62; Valentyna Voronkova, Alla Cherep, Oleksandr Cherep. Development of the network (internet economy) in the conditions of digitalization: principles, laws, development trends. "Science and society: trends of interaction": collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2023. 271 p. P. 31-48 URL : <https://doi.org/10.51587/9798-9866-95945-2023-012>. URL : https://www.eo.kiev.ua/resources/arhivMonographs/mono_2023_12.pdf
- 3 Череп А., Калюжна Ю., Череп О., Воронкова В. Гуманістичний підхід до управління персоналом: організації та умови досягнення її сталого розвитку в умовах цифровізації. Цифрова трансформація соціоекономічних, управлінських та освітянських систем сучасного суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2022 року / ред.-упорядник д-р філос. наук, проф. В. Г. Воронкова. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. с. 498–505

Для України цифровізація постає одним із основних напрямків розвитку національної економіки, що забезпечує її зростання. Це сприяє підвищенню якості робочої сили, збільшенню інновацій, вдосконаленню конкурентоспроможності національної економіки.

Для розвитку української економіки Кабінет Міністрів України на платформі Центру економічного відновлення розробив Національну економічну стратегію до 2030 року:

- інтеграція України у світовий інформаційний простір;
- кібербезпека та захист інформації;
- застосування інформаційних і цифрових технологій у державному управлінні та суспільно-економічних відносинах.

Що держава дає ІТ:

- популяризація українських брендів ІТ-послуг на міжнародному ринку;
- залучення інвесторів та партнерів;
- освіта для підготовки ІТ-фахівців.

Що держава отримує від ІТ:

- надходження від експорту послуг;
- податкові надходження;
- професійних ІТ-фахівців;
- цифровізація державних послуг.

Перешкоди для розвитку ІТ на державному рівні:

- непрозорість витрат податкових надходжень;
- непередбачуване вилучення фахівців внаслідок мобілізації;
- неможливість короткострокових відряджень за кордон;
- відсутність реформ у судовій системі;
- не актуальна система освіти;
- корупція.

Там, де державні послуги, процеси та системи можуть бути реалізовані в цифровій формі, принцип впровадження цифрових послуг, як стандартних, має бути пріоритетним. Потрібно заохочувати користувачів до цифрової взаємодії з державою. Створення нових цифрових платформ підвищує відкритість державних органів.

Важливим кроком перетворення України на цифрову державу став цифровий проект, онлайн-портал державних послуг «Дія», реалізований Міністерством цифрової трансформації України у 2020

році. Головна мета – зручність та комфорт громадян і бізнесу при взаємодії з державою. Міністерство цифрової трансформації України прогнозує, що до 2024 року для громадян та бізнесу відкриються 100% публічних послуг. Станом на січень 2022 року у додатку «Дія» – понад 13 млн. користувачів ⁴.

З початку повномасштабної війни Міністерство цифрової трансформації поставило перед собою ціль побудувати цифрову державу. Було запущено понад 20 нових сервісів:

- єДокумент;
- єВорон;
- UNITED24;
- Дія.ТБ та Дія.Радіо;
- Військові облігації у Дії;
- Послуги для ВПО;
- єОселя;
- Допомога з безробіття;
- Допомога армії;
- Витяг про місце проживання;
- Послуги для бізнесу;
- Пенсійне посвідчення;
- Посвідки на постійне та тимчасове проживання;
- Відновлена послуга «шеринг авто» та оновлено послугу «Штрафи ПДР».

Результати дії нових послуг ⁵:

- понад 5 млн. українців із населених пунктів, де ведуться найактивніші бойові дії, подали заявку на отримання 6 500 грн. на карту «Підтримка»;
- понад 1,4 млн. українців подали заявку через застосунок Дія на отримання довідки вимушеного переселенця, завдяки якій ВПО можуть отримати виплати від держави;
- 507+ тис. українців подали заяви на допомогу з безробіття через портал та застосунок Дія;
- 300+ тис. заяв про пошкоджене майно подано через портал та застосунок Дія.

4 Жигало А. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. Проблеми та перспективи розвитку економіки України: погляд молоді: матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Черкаси, 20 квітня 2022 р. Черкаси: ЧДБК, 2022. С. 132–134. URL : http://csbc.edu.ua/documents/student/2801_1.pdf#page=133

5 Do IT Like Ukraine. IT Ukraine Association. URL: <https://itukraine.org.ua/files/reports/2022/DoITLikeUkraine2022.pdf>

На сьогодні чи не найбільший вплив на формування цифрової економіки та загалом цифрового суспільства мають Міністерство освіти і науки України (МОНУ) та Міністерство цифрової трансформації України (МЦТУ), на формування відповідних навчальних програм та нових тенденцій в галузі, спрямовані на підвищення рівня цифрової грамотності населення, створення, залучення й утримання достатньої кількості спеціалістів, які володіють новими технологіями, покриття дефіциту кваліфікованих працівників ⁶.

Діджиталізація в фінансовій сфері є одним з основних інструментів боротьби з корупцією. У 2022 році антикорупційний ефект склав 19 млрд. грн. Міністерство цифрової трансформації України продовжує створює сервіси для мінімізації корупції.

У 2023 році Міністерство цифрової трансформації зосереджується на підтримці та розвитку таких великих проєктів: Дія City, military-tech, технологічні стартапи на основі систем штучного інтелекту й робототехніка. Одним із головних пріоритетів є просування бренду України як ІТ-держави.

Інформаційні та цифрові технології є основними інструментами інтеграції України до ЄС. Європейський Союз створює не лише власну цифрову інфраструктуру, а й підтримує цифрову трансформації в інших країнах. Для цього ЄС розробляє спільну цифрову політику з країнами Східного партнерства. Головним результатом цієї політики ЄС є створення спільного цифрового ринку через Ініціативу EU4Digital.

В межах Ініціативи EU4Digital ЄС підтримує зниження тарифів на роумінг, розвиток високошвидкісного широкосмугового зв'язку для стимулювання економіки та розширення електронних послуг, координацію кібербезпеки та гармонізацію цифрових рамок у суспільстві – від логістики до охорони здоров'я, вдосконалення навичок та створення робочих місць у цифрових галузях ⁷.

У 2020 році Україна спільно з ЄС запустила проєкт під назвою EU4 DigitalUA (2020-2024 pp.). Проєкт спрямований на підвищення інтенсивності цифрової трансформації в Україні, покращення конкурен-

6 Рекотов П. Основні напрямки цифровізації України та організаційна роль держави. Цифрова трансформація соціоекономічних, управлінських та освітніх систем сучасного суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 листопада 2022 року. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 297301. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi69/0050547.pdf#page=297>

7 Ініціатива EU4Digital. *EU4Digital*. URL : <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/the-eu4digital-initiative/>

тоспроможності цифрової системи, зміцненні кібербезпеки та захисту персональних даних.

EU4DigitalUA є продовженням проєкту EGOV4UKRAINE. В його межах було розроблено та впроваджено систему «Трембіта» – основа для державних електронних послуг та систему «Вулик» для ЦНАП.

Результати впроваджених систем:

- учасниками «Трембіта» є 201 орган державної влади та місцевого самоврядування; з моменту запуску в експлуатацію було здійснено 2,9 млрд. транзакцій, з них 548 млн. за 2-й квартал 2023 року;
- до системи «Вулик» підключено 286 ЦНАПи; за весь час роботи системи отримано 2,4 млн. заяв, з них 2,3 млн. оброблених.

Війна продемонструвала значну роль цифрової трансформації. Україна вже робить перші кроки для подальшої успішної реконструкції, зокрема Планом відновлення, презентованим 2022 р. у Луганю, визначено стратегічні цілі розвитку ринку ІТ, основними пріоритетами якого наразі є⁸:

- розробка комплексної загальнодержавної стратегії для ринку інформаційних технологій та створення національного консенсусу щодо їхньої ролі, очікуваного внеску в економічне зростання;
- відновлення та розвиток цифрової інфраструктури;
- розвиток цифрової економіки та післявоєнна відбудова України на основі відкритих даних;
- створення сприятливих умов для бізнес-середовища на вітчизняному ринку інформаційних технологій;
- розвиток та посилення потенціалу національної системи кібербезпеки та стійкості цифрової інфраструктури загалом;
- забезпечення доступу до якісних, доступних і зручних публічних послуг, цифрових рішень та електронної ідентифікації для населення та бізнесу.

Війна внесла корективи у темпи розвитку галузі. Для розвитку цифрових технологій в Україні необхідна адекватна реакція на сучасні виклики та наявність стратегії інтеграції до європейського цифрового простору.

На сьогоднішній день для України є пріоритетом розвиток цифровізації національної економіки. Це допомагає інтегруватися з глобаль-

8 Руденко І. Ринок інформаційних технологій як драйвер повоєнного відновлення. *Foreign trade: economics, finance, law*. 2023. Т. 128, № 3. С. 67–82. URL : [https://doi.org/10.31617/3.2023\(128\)06](https://doi.org/10.31617/3.2023(128)06)

ними системами. Особливо це є важливим під час війни, коли наша держава має обмежений доступ до багатьох переваг глобальної економіки. Запровадження нових цифрових платформ створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу, залученню іноземних інвестицій, поліпшенню економічних та соціальних результатів.

Саме держава має показувати приклад цифровізації і бути важелем цифрових трансформацій. Для цього вона повинна впроваджувати цифрові технології в роботі свого апарату при наданні послуг громадянам, створювати та просувати цифрові інноваційні програми та бути лідером інноваційних проектів.

DOI: 10.51587/9798-9895-14649-2024-118-75-80

ЧЕРЕП Олександр Григорович,

д-р екон. наук, професор,
Запорізький національний університет
ORCID ID: 0000-0002-3098-0105

РУСІНОВА Вікторія Сергіївна,

студентка,
Запорізький національний університет
Україна

РЕКЛАМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ

У сучасному суспільстві, де вплив медіа визначає стереотипи та уявлення про соціальні ролі, реклама виступає важливим інструментом формування гендерних стереотипів. Задачею даної статті є ретельний аналіз проблеми статевого біасу та сексизму у рекламі, виявлення його впливу на формування уявлень про ролі чоловіків і жінок у сучасному суспільстві.

Основною метою даної наукової статті є глибокий аналіз та систематизація проявів сексизму в рекламі, вивчення його впливу на формування гендерних уявлень в суспільстві та оцінка ефективності сучасних механізмів регулювання цього явища. Додатково, стаття має на меті висвітлення соціокультурних та етичних вимірів проблеми, а також надання практичних рекомендацій для створення більш об'єктивного та